

YEREL YÖNETİMLERDE ÇOCUK HAKLARINA DUYARLI BÜTÇELEME: ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Gamze Yıldız ŞEREN¹, Osman GEYİK²

Öz

Bu çalışmada çocuk haklarının yerel yönetimlerdeki mali yansımaları bütçe temelinde incelenmiştir. Çocukların gelişiminin sağlıklı olmasının ülkelerin gelişimi üzerinde de oldukça büyük bir katkısı olduğu düşünüldüğünde kamu hizmetlerinin çocuklara duyarlı bir yaklaşım geliştirmesi ülkelerin geleceği açısından pek çok pozitif dışsallığı bünyesinde bulundurmaktadır. Dolaısıyla bu gelişimin sağlanması öncelikle politil bir irade sonrasında kaynak gereksinimi gerektirmektedir. Yasal metinlerde verilen taahhütlerin, mali yol haritaları olan bütçelere yansması hiç kuşkusuz çocuk haklarının hayata geçmesi bakımından bir mihenk taşıdır. Bu çalışmada, yerel yönetimlerin sorunları daha net tespit edebileceği gerçeğinden hareketle çocuk hakları Ankara Büyükşehir Belediyesi bütçe belgeleri ışığında incelenmiştir. Bütçe belgelerine göre çocuk hakları gözetilerek politika belgelerine dahil edilmiş ve bütçede pay ayrılmıştır. Buradaki temel problem harcamaların bütçe sistemi gereği net olarak izlenememesidir. Bütçede çocuklara yönelik payların artırılarak, vatandaş bütçe benzeri dokümanlarla yapılan harcamaların gösterilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Çocuk, Bütçe, Çocuk Haklarına Duyarlı Bütçeleme
JEL Sınıflandırması: H1, H5, H6

CHILDREN'S RIGHTS RESPONSIVE BUDGET IN LOCAL GOVERNMENTS: THE CASE OF ANKARA METROPOLITAN MUNICIPALITY

Abstract

The financial reflections of children's rights in local governments were explored using the budget in this study. Given that children's healthy development contributes significantly to the growth of countries, the establishment of a child-sensitive strategy by public services has many beneficial externalities for countries' future. As a result, accomplishing this progress requires both political will and financial resources. The reflection of legal commitments on budgets, which are financial road maps, is without a doubt a cornerstone for the fulfilment of children's rights. Children's rights are analyzed in this study in light of Ankara Metropolitan Municipality budget documents, considering local governments can identify concerns more clearly. Children's rights, according to budget papers, were incorporated in policy documents and a financial allocation was made. The fundamental issue here is that the budget structure makes it difficult to track expenses. It is required to demonstrate expenditures made using documentation similar to the citizen budget by raising the budget's portions for children.

Keywords: Local Government, Child, Budget, Child Rights-Based Budgeting
JEL Classification: H1, H5, H6

¹ Doç.Dr., T.C.Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, gyseren@nku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5063-1172

² Doç.Dr., T.C. Dicle Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, osmangeyik@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9885-9638

1. Giriş

Geleceğin mimarları olan çocukların haklarının hayata geçmesinde ve temel hizmetlerin sağlanmasında yerel yönetimler oldukça önemli bir role sahiptir. Bu kapsamda kentsel olanakların çocuklara duyarlı bir yapı kazanması, su, gıda, eğitim, sağlık ve diğer sosyal hizmetlerden faydalanabilmesi için bir takım misyonlar yüklenen yerel yönetimlerin söz konusu hizmetleri hayata geçirebilmeleri adına mali olanaklara da sahip olması gerekmektedir. Mali olanakların yanı sıra çocuklara dair kapsamlı verilerin elde edilmesi; ihtiyaçların tespiti ve sonraki süreçlerin inşası adına elzemdir. Bu noktada merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki koordinasyonun sağlanması daha etkin bir sürecin işlemesi bakımından yardımcı bir unsur olacaktır.

Çocukların ihtiyaçlarının yerel yönetim nezdinde bilinebilmesi adına daha katılımcı yaklaşımlar benimsenerek hizmetlerin tespiti daha kolay olabilir. Çocuklara yönelik verimli kamu harcamalarının gerçekleşmesi çocuk haklarının gerçekleşmesine de olanak tanımaktadır. Fakat yerel yönetimlerin bu kadar kapsamlı hizmetleri sağlayabilmek adına gerekli donanım ve mali kaynaklara sahip olmaması, eşitsizliklerin daha da derinleşmesi gibi problemleri beraberinde getirmektedir. Bu durumda başta çocuklar olmak üzere dezavantajlı gruplar ayrımcılığa uğrayarak kaynaklara erişimde güçlükler yaşayabilmektedir. Gerekli yasal ve mali zeminin çocuk haklarına duyarlı bir şekilde hazırlanarak, kaynakların adil bir şekilde dağıtım verileri yasal taahhütlerin gerçekleştirildiğinin en önemli göstergeleridir. Çocuklara eşit olanakların sağlanması, gelişimlerine yönelik yatırımların yapılması savunmasız durumda olan çocukların gelişimini olumlu yönde etkileyecektir. Tüm bahsedilen hususların hayata geçmesinde çocuk haklarına duyarlı bütçeleme (ÇHDB) bir araç olarak düşünülebilir. Bu kapsamda çalışmanın da ana konusunu ÇHDB'nin yerel yönetimlerde uygulanmasıdır.

Çalışma üç bölümde ele alınmıştır. Buna göre ilk bölümde çocuk ve yerel yönetimler arasındaki bağ kurularak yerel yönetimlerin bu noktadaki önemine çocuk dostu kentler bağlamında dikkat çekilmiştir. İkinci bölümde çocuk haklarının hayata geçmesinde önemli bir araç olan ÇHDB'nin kavramsal arka planı ortaya konulmuştur. Son bölümde ise çalışmanın ana argümanının inceleme alanı olan Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin bütçe belgeleri incelenmiş ve çocuklara duyarlı kamu hizmetleri, bütçelerden de elde edilen verilerle analiz edilmiştir.

2. Yerel Yönetimler ve Çocuk Bağı

Çocuk haklarının hayata geçmesinin önündeki en önemli engellerden bir tanesi çocuklara yönelik kapsayıcı ve verimli yatırımların gerçekleştirilememesidir. Hükümetlerin kaynakları adil bir şekilde tahsis etmeyip, kaynakları etkin ve verimli kullanmaması sonucu çocuklara yeterli yatırım yapılamaz. Bu durumda meydana gelen eşitsizlik ve yoksulluk nesiller arası bir aktarıma yol açar ki çocuklar böylece daha da savunmasız bir hale gelebilir. Örneğin okul öncesi eğitime yapılan yatırımların; sadece bireysel olarak çocuklara değil gelişmiş, refah, suç oranının düşük olduğu bir toplum için de faydası olur. Burada amaç çocuk haklarına yapılan yatırımın geliştirilmesidir. (UN, 2014: 3-4). Bu durum Birleşmiş Milletler (BM) nezdinde de yasal bir zemine sahiptir. Söz konusu metinlerden bir tanesi 1959 tarihli BM Çocuk Hakları Bildirgesi'dir. Bir diğeri de 1989 tarihli BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (UNCRC)'dir. Çocuk haklarına vurgu yapan bu sözleşmeler uluslararası toplumu çocuklara yönelik yatırım yapma ve kaynak tahsis etme hususunda yükümlü kılmaktadır. Özellikle BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 4.Maddesine göre taraf devletler ekonomik koşulları her ne olursa olsun çocuk haklarının gerçekleşmesine yönelik her türlü önlemi almak durumundadır (UNCRC, 1990).

Yerel yönetimler ise çocuk haklarının gerçekleşmesinde ve dolayısıyla çocuklara yönelik temel kamu hizmetlerinin sunulmasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Gerek kırsal gerek kentsel ortamda gıdaya, temiz suya, eğitime, yoksulluğun yükünü azaltacak hizmetlere erişim sağlanmasına yardımcı olan yerel yönetimler günümüzde halen birçok ülkede çocukların ihtiyaçlarına cevap verebilecek kapasiteye sahip değildir. Yerel yönetimlerin gerekli bilgi ve kaynağa sahip olması durumunda dezavantajlı konumda bulunan çocukların sosyal koruma,

eğitim ve sağlık gibi hizmetlere erişimi mümkün olabilir. Fakat bunun gerçekleşebilmesi adına çocukların refahlarıyla ilgili verilere ihtiyaç duyulmaktadır. İlgili verilerin elde edilmesi çocuklara yönelik hangi hizmetlerin hayata geçirilmesi gerekliliğini de ortaya çıkarmaktadır. Bir diğer sorunlu husus olan kaynakların yetersizliği, çocuklara yönelik yerel sosyal hizmetlerin planlanması, bütçelenmesi ve izlenmesini güçleştirmektedir (UNICEF, 2022a). Çocuk ve yerel yönetim bağı en güçlü şekilde tesis edecek mekanizmalardan birisi çocuk dostu kentlerdir. Bu kapsamda UNICEF çocuk dostu kentlerin oluşabilmesi için ana hareket noktalarını şu şekilde belirlemiştir (UNICEF, 2022b):

-Yasalar ve Politikalar: Yerel yönetimler, çocuk haklarının korunabilmesi için gerekli yasal ve politik çerçeveyi çizmelidir. Bu çerçevede hareket etme kabiliyeti ise yerel yönetimin ilgili politika alanındaki özerklik derecesine göre değişim göstermektedir. Eğer uygulama alanında bir kontrolü yok ise bu durumda yasa ve politikaların yerel bölgede çocuklar üzerindeki etkileri değerlendirilebilir. Örneğin Finlandiya’da Ulusal Eşitlik Yasası gereği çocuk deneyimleri de mercek altına alınarak belediyelere ayrımcılık alanlarının ele alınmasını sağlamak üzere bir kontrol listesi verilmektedir.

-Savunuculuk ve Farkındalık Yaratma: Çocuk haklarının bilinebilmesi için paydaşların (medya, sivil toplum kuruluşları –STK-, akademisyen, yerel yönetim yetkilileri, iş dünyası) bu hakların farkında olması gerekmektedir. Çocuk haklarının yasa, politika, program ve bütçelerde yer alması için çalışan savunuculuk ile çocuk hakları en iyi şekilde temsil edilmeye çalışılmaktadır. Çocuk haklarına yönelik kapasite geliştirilmesi, eğitimlerin verilmesi, bilinçlendirme kampanyaları yapılması yoluyla savunuculuk sürecine katkıda bulunmaktadır. Örneğin Almanya’da belediyede yer alan çocuk ofisinde çocuk hakları tartışılmaktadır, bu tartışmalara 9-12 ve 12-15 yaş arası çocuklar katılmaktadır.

-Şehir Genelinde Stratejik Plan: Çocuk dostu bir şehrin gerçekleşebilmesi için bütçe tahsisi, amaç ve hedeflerin belirlenmesi ve uygulama alanlarının tespit edilmesi gibi stratejik planlar gerekmektedir. Bu stratejiler ulusal planlamayla bağlantılı olarak bütçe süreçleriyle uyumlu hale getirilmelidir. Çocuk dostu bir şehir inşasında, yerel yönetimin en yüksek siyasi seviyesinin taahhüdünün bulunması süreci güçlendirici bir rol oynayabilir. Örneğin Nepal’de “Ulusal Çocuk Dostu Yerel Yönetişim Stratejisi” ile çocuk hususu ilçe, belediye, köy düzeyinde tüm kalkınma politikalarına entegre edilmektedir.

-Bütçe Ayırma: Çocuk dostu bir şehir aynı zamanda yerel yönetimlerin bütçelerinde de görünür olmalıdır. Bu bağlamda BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme de taraf devletlerin çocukların tüm haklarının hayata geçmesi için mevcut kaynakların azami ölçüde kullanılmasını öngörmektedir. Buna göre yerel yönetimler bütçelerinden çocuklar için pay ayırarak, bu kaynaklardan adil pay alınmasını sağlamalıdır. Çocuklar için yerel kaynakların artırılması bağlamında merkezi hükümetten destek alınabilir. Böylece toplumdaki eşitsizliklerin giderilmesine olanak tanınacağı gibi sonraki süreçte elde edilen kazanımların izlenmesi de mümkün olabilmektedir. Örneğin Moğolistan Khuvs gul vilayeti/Nalaikh ilçesindeki yerel yönetim; yerel kalkınma fonunun en az %10’unu çocuklara yatırım için kullanmaktadır.

-Çocuk ve Genç Katılımı: Çocukların karar alma süreçlerine aktif katılımı, her çocuğun hakkı olmakla beraber çocuk dostu bir kent olmanın da merkezinde yer almaktadır. Böylece uygulanan politikalara yönelik fikirlerini ve önceliklerini yansıtabilirler. Gençlik grupları, sosyal medya, anketler, dilekçeler, odak grupları, yerel toplantılar vesilesiyle çocuklar karar alma süreçlerine dahil edilebilir. Katılımcı mekanizmalarla yerel hizmet üretimi daha etkin ve daha erişilebilir bir format kazanmaktadır. Örneğin Belarus Cumhuriyeti’ndeki “Çocuk ve Gençlik Kamu Kuruluşlarına Devlet Desteği Yasası”, çocukları ve gençleri etkileyen politikaların planlanması ve tartışılmasına katılma haklarını garanti etmektedir.

-Koordinasyon ve Ortaklıklar: Sektörler arasındaki stratejik ortaklıkları sürdürülebilir çocuk dostu kentler için en önemli şartlardandır. Çocukların sorunlarının tespiti ve üstesinden gelinebilmesi

için ulusal ve bölgesel düzeyde koordinasyon sağlanmalıdır. Örneğin Finİndiya'da koordinasyon grubunda sektörler arası temsilciler yer almakta ve çocuklarla düzenli olarak iletişim sağlanmaktadır.

-Veri Toplama ve İlerlemeyi İzleme Süreçleri: Çocuklara dair bilgi ve istatistiğin sistematik olarak toplanması çocuk merkezli politika üretiminin geliştirilmesine bir temel oluşturmaktadır. Verilerin ayrıştırılmasıyla beraber sadece çocuklara değil diğer tüm dezavantajlı gruplara yönelik ayrımcılığın ortaya konulması kolaylaşabilir. Verilerin toplanmasıyla beraber oluşturulan çocuk odaklı politikaların da izlenmesi çok daha etkin bir yapıya kavuşmaktadır. Söz konusu süreçlerin sonuçları kamuya açık bir şekilde herkesin erişebileceği bir formatta yayınlanmalıdır. Örneğin Arjantin'de; özel sektör, akademi, STK'lar "Red Ciudadana Nuestra Córdoba" adında hesap verilebilirlik ve katılımı destekleyen yerel bir ağ oluşturulmuştur. Bu oluşum kendi toplamış oldukları verilerle yerel yaşam koşullarını izlemektedir. Buna göre 2017 senesinde Córdoba şehrinde yaşayan 0-8 yaş arası çocukların refah koşullarına yönelik bir rapor da yayınlamıştır.

Çocuk haklarının yerel düzeyde gerektiği şekilde gerçekleşebilmesi için çocuk dostu kent için gerekli adımların özenle atılması gerekmektedir. Bu kapsamda merkezi hükümet yasa ve politika anlamında genel çerçeveyi çizebilir, yerel idareler sosyal hizmet kararlarının önemli bir kısmını üstlenebilir. Burada oldukça önemli olan nokta; yerel yönetimlerin çocuklara yönelik hizmetlerini gerçekleştirirken refah hizmetlerini sağlama ve bütçe kısıtı arasında bir denge kurmaları gerekmesidir (Cavalca, Ejrnæs, Gørtz, 2022: 1).

3. Yerel Yönetimlerde Çocuk Haklarına Duyarlı Bütçeleme¹

ÇHDB; uluslararası insan haklarının bir önceliğidir. Gerek Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi gerek Avrupa Komisyonu'nun odak noktasını oluşturmaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi'nde çocuk bütçelerinin geliştirilmesine yönelik tavsiyelerde bulunmuştur. ÇHDB ile çocuk haklarını gerçekleştirebilmek adına kamu harcamalarının ne şekilde yönetilmesi gerektiğinin genel çerçevesi çizilmektedir. Bu kapsamda ÇHDB; Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin önceliklerini yansıtmaktadır (Marshall, Lundy, Orr, 2016: 2; UNICEF, 2010: 2-3). Çocuk dostu kentlerin oluşabilmesi açısından finansal manada atılabilecek adımlardan birisi ÇHDB'dir. Bütçeler bir ülkenin/bölgenin mali anlamda yol haritası olup önceliklerin belirlenerek kaynakların ayrıldığı yerlerdir. Bu açıdan bir bütçe belgesi sadece rakamlar bütünü olmaktan ötede ülkenin önceliklerini, sosyal devlete bakış açısını yansıtan belgelerdir. Bu durum elbette bir paradigma değişimiyle beraber gerçekleşmiştir (Bkz: Tablo 1).

ÇHDB; sosyal bütçeleme kapsamında ele alınan bir bütçedir. Sosyal bütçeleme; bütçe tahsislerinin, harcamalarının ve izlenme süreçlerinin sosyal haklara ve toplumsal önceliklere göre entegre edilmesidir. Bu kapsamda ÇHDB; eğitim, sosyal koruma, yoksulluk, yetersiz beslenme gibi hususlarda çocukları korumaya yönelik önlemlerin ele alındığı bir bütçedir (Gore, 2010: 2; Mollaun, 2022). Literatürde ÇHDB ile ilgili programların gerek merkezi gerek yerel bağlamda nasıl ele alınması ve mali kaynakların bütçede ne şekilde tahsis edilmesine yönelik araştırmalar bulunmaktadır. Buna göre mali kaynakların bir kısmının çocuklara fayda sağlayacak hizmet ve programlara tahsis edilmesi gerekmektedir. Çocuk haklarının korunması için gerekli finansal desteğin sağlanmasını amaçlayan ÇHDB'nin ana felsefesi kamu kaynaklarının müzakeresinde çocukların savunmasız olmasıdır (UNICEF, 2007; Jacob, 2020: 5).

¹ Kavram literatürde farklı şekillerde ele alınmaktadır. Çocuk Bütçeleme (*Child Budgeting*), Çocuklara Duyarlı Bütçeleme (*Child Responsive Budgeting*), Çocuk Dostu Bütçeleme (*Child Friendly Budgeting*), Çocuk Haklarına Duyarlı Bütçeleme (*Child Rights Responsive Budgeting*), Çocuk Odaklı Kamu Harcamaları (*Child Focused Public Expenditures*). Bu çalışmada kavram daha kapsayıcı bir çerçeve çizmesi bakımından "Çocuk Haklarına Duyarlı Bütçeleme" olarak ele alınmıştır.

Tablo 1: Bütçelemede Paradigma Değişimi

Eski Paradigma	Yeni Paradigma
"Geleneksel Bütçeleme"	'Kamu Harcama Yönetimi'
Bütçe Süreci	Bütçe Politikaları ve Kurumları
Kurallar	Teşvikler
Girdiler	Çıktılar/Sonuçlar
Uyum	Performans
Merkezi Kontrol	Merkezi Olmayan Sorumluluk
Bürokratik Şeffaflık	Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik

Kaynak: (Gore, 2010: 6).

Tablo 1'den de gözlemlenebileceği üzere ulusal ve yerel bütçelerin ileriye dönük bir şekilde dezavantajlı grupları gözetmeleri nispeten yeni bir uygulama olarak değerlendirilebilir. Bu kapsamda sosyal bütçeleme çatısı altında değerlendirilebilecek engellilere yönelik bütçeleme, cinsiyete duyarlı bütçeleme ya da yoksul yanlısı bütçeleme gibi ÇHDB de ayrı bir bütçe hazırlanması anlamını taşımamaktadır. Dolayısıyla ÇHDB, kaynakların tahsis edilmesi ve politika geliştirilmesinde çocukların mevcut ve gelecekteki ihtiyaçlarının gözetildiği bir araç, uygulama politikaların çocuklar üzerindeki etkilerinin incelendiği bir yoldur (Mollaun, 2022).

Tablo 2: Çocuk Haklarına Duyarlı Bütçelemenin Bütçe Döngüsü İçerisinde Ana Hareket Noktaları

Bütçe Hazırlama
-Kamu harcamalarının her yaş grubuna uygun tasarımı -Tahsis, harcama, kaynak planlama için ayrıştırılmış veriler -Şeffaf, gerçekçi, katılımcı süreç -Zamana bağlı göstergeler
Bütçenin Yasalaşması ve Kaynakların Tahsisi
-Kaynak tahsisinde çocuklara öncelik -Doğrudan/dolaylı kaynak tahsisinin bütçede oranlarının belirlenmesi -Kurumlar arası koordinasyon ve yapılaşma
Bütçenin Yürütülmesi, Uygulanması ve Harcanması
-Bütçe tahsisinde belirtildiği üzere bütçe harcamasının gerçekleşmesi -Kamu harcamalarının savunmasız gruplara ulaştırılması -Harcama bilgilerinin hesap verilebilirlik ve şeffaflık çerçevesinde kamuoyuyla paylaşımı -Geri bildirim, şikayet mekanizmalarının tesis edilmesi -Planlamanın amacına uygun şekilde gerçekleşip gerçekleşmediğinin değerlendirilmesi
Hesap Verilebilirlik, İzleme, Değerlendirme ve Denetim
-Kamu mali yönetim sistemlerinin güçlenmesi -Mali gözetimin çok paydaşlı bir kesim tarafından gerçekleştirilmesi -Sosyal sorumluluk mekanizmalarının kurulması -Bilgi ve destek sistemlerinin inşası -Katılımcı süreçler

Kaynak: (UN, 2014: 9-12)'den yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

ÇHDB için bütçenin tüm döngülerine çocuk haklarına duyarlı bir bakış açısının entegre edilmesi gerekmektedir. Buna göre bütçenin hazırlanma, yasalaşma, yürütülme, uygulanma, izleme ve denetim aşamalarının tamamının bu öncelik dikkate alınarak hayata geçirilmesi gerekmektedir (Bkz: Tablo 2). Bütçelerin zor durumda olduğu ekonomik daralma dönemlerinde çocuk haklarına yönelik kamu hizmetlerinin korunması özellikle önemli bir husustur. Çocukların refahının tehdit altında olması, gelecek nesillerin yoksulluk riskiyle karşı karşıya olması anlamını taşımaktadır. Bu kapsamda ÇHDB perspektifi aynı zamanda uzun vadeli politikaları ve kurumları gerektirmektedir.

UNICEF gibi uluslararası kuruluşlar çocuklara ayrılan finansman kaynaklarının belirlenmesi ve artırılması noktasında merkezi ve yerel yönetim bütçelerinin kullanılmasına destek olmaktadır (Crop, 2016). Hiç kuşkusuz hükümetler toplumların amaçlarına ulaşmada mühim bir rol oynamaktadır. Bütçenin de bu görevin yerine getirilmesinde önemli bir araç olduğu düşünüldüğünde kıt kaynakların çocuk dostu politikalarına odaklanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Kamu maliyesinde şeffaflığın, hakkaniyetin ve eşitliğin sağlanması, verimliliğin tesis edilmesi, hesap verilebilirliğin gerçekleşmesi, bütçe kararlarının uzun vadeli hedefleri destekleyerek çocuk yanlısı politikaları yansıması ÇHDB'nin ana unsurlarındandır (UNICEF, 2010: 2-3; Gore, 2010: 5).

3.1. Uygulama Örnekleri

ÇHDB; gerek merkezi gerek yerel düzeyde dünyada uygulama alanı bulan bir bütçe aracıdır. Söz konusu yaklaşım hükümetlerin kendi inisiyatifleriyle gerçekleştirebileceği gibi uluslararası kuruluşlar ve STK desteğiyle de hayata geçebilmektedir. Örneğin UNICEF, 100'den fazla ülkedeki yerel yönetimler ve topluluklarla birlikte çalışarak, çocukların ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olmaktadır. Bu doğrultuda; çocuklara yönelik coğrafi kapsamda ayrıştırılmış veriler üretmekte, yerel yönetim bütçelerine çocuklar için fon tahsis etmekte, özel sektör-STK koordinasyonunu geliştirmekte ve karar alma süreçlerine çocukların dahil edilmesi noktasında çabaları desteklemektedir (UNICEF, 2022a). Dünyada ÇHDB uygulamaları ise şu şekildedir (Mollaun, 2022; UNICEF, 2022a; UN, 2014: 15-16):

-İskoçya: Hükümet çocuklar ve gençler için çeşitli refah göstergelerini içeren politikalar hayata geçirmiş, 2021 senesinde düşük gelirli ailelere çocuk ödemesini iki katına çıkarmıştır. İskoç savunuculuk grubu ise çocuk bütçe çağrısında bulunmuştur.

-Yeni Zelanda: Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu bünyesinde "Çocuk Refahı ve Yoksulluğu Azaltma Grubu" bulunmaktadır. 2019 senesinde ilk "Refah" bütçesini tanıtmıştır

- Arnavutluk: UNICEF desteğiyle yoksul ve savunmasız aileleri hedef alan sosyal bakım planlarının bütçeleme süreçlerine entegrasyonu sağlanmıştır. Bu kapsamda UNICEF belediyelere fon transferinin sağlanmasını yönetecek bir finansman formülünü desteklemiştir.

-Bhutan: Yerel düzeyde veri toplanmasının sağlanabilmesi adına yeni bir veri tabanı sistemi geliştirilmesine yönelik UNICEF, ulusal istatistik bürosu ve yerel yönetim departmanı ile ortaklık kurmuştur.

-Hindistan: 2008 senesinde maliye yasa tasarısında çocuklarla ilgili ayrı bir beyanda bulunularak, çocukların refahlarına yönelik programlara yapılan harcamalar için ayrıntılı bilgi sağlanmaktadır.

-İngiltere: Çocuk Komiserliği Ofisi ile bütçe kararlarının çocuk haklarının gerçekleşmesi üzerindeki etkisini belirlemek için, çocuk hakları etki değerlendirmesini üstlenmiştir.

-Nikaragua: Tüm belediyelerin yüzde 81'ini kapsayan "Çocukların Dostları" ağı kurulmuştur. Çocuklar, çocuklara yönelik politikalar geliştirmek ve kaynak sağlamak için ağla etkileşime girmektedir. Çocukların katılımı, ilgili belediyelerde çocuklara yönelik belediye yatırımında ortalama yüzde 92'lik bir artış sağlanmasına yardımcı olmuştur.

- Birleşik Tanzanya Cumhuriyeti: "Save the Children", çocukları yedi bölgede 900'den fazla çocuk konseyi kurma konusunda desteklemiştir. Bu kapsamda 25.000'den fazla çocuk haklarını öğrenmek ve ulusal ve yerel karar vericileri etkilemek için bir araya gelmektedir. 2011/2012 bütçesi hazırlanırken, çocuklar bütçe önceliklerini sunmak için bölge yetkilileriyle bir araya gelmiş ve bütçe tahsislerinin artmasına yardımcı olmuşlardır.

-Gana: Plan International ile katılımcı anketler gerçekleştirilmiştir. Böylece daha iyi bütçe tahsisi için müzakerelerde bulunulmuştur.

3.2.Politika Önerileri ve Uygulama Güçlükleri

Bütçe hazırlanırken en önemli güçlük bütçe hazırlama teknikleridir. Burada fiili harcamaların takibi zorlaşacağından zaman zaman çocuklara ne kadar kamu harcaması yapıldığının belirlenmesi de güçleşebilmektedir (Pad, 2022). ÇHDB'nin daha iyi bir uygulama alanına kavuşabilmesi adına bütçelemede katılımcı bir anlayışın geliştirilmesi ve şeffaflığın sağlanması gerekmektedir. Çocuklara yönelik yapılan kamu harcamalarının hesap verilebilirliğinin artırılması ve politika oluştururken kullanılan verilerin iyileştirilmesinin sağlanabilmesi adına bütçe etiketleme sistemleri hayata geçirilebilir (Pad, 2022). Ayrıca çocukların refahının artması için ebeveynlere yönelik duyarlı politikalar da düşünülmelidir. Bu kapsamda annelerin işgücüne katılımının iyileştirilmesi ve çocuk bakımının karşılanabilmesi adına politika taahhütlerinin çocuklar için kaliteli bir erken çocukluk eğitime yönelik geliştirilmesi gerekmektedir (Mollaun, 2022). Elbette bu süreç sadece yerel yönetimlerin hayata geçirebileceği bir süreç değildir. Çok paydaşlı bir yapının ortaya konulması süreçlerde koordinasyon sağlanmasını getirir ki bu durum çok daha etkin politikaların üretilmesine vesile olabilir. Burada merkezi hükümet, uzmanlar, uluslararası finans kuruluşları, sivil toplum ve medyanın da sürece entegre olması gerekmektedir. Katılımcı bir yaklaşım çerçevesinde toplumun tüm kesimlerinin ilgisini çekmek, devletin analiz kapasitesinin geliştirilmesi ve halkın katılımını teşvik etmek de yerel süreçlerde bilgiye erişim ve bütçe çalışmalarının sürdürülebilirliği bakımından elzem unsurlardır (Gore, 2010: 23-25).

Unutulmamalıdır ki bütçeler bir toplumun inşasında atılması gereken adımların finansman önceliklerinin gösterildiği belgelerdir. Burada seçilen yatırımların ve politika taahhütlerinin ötesinde bütçenin hazırlanma süreci ve inceleme mekanizmaları değişimin ana güçleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Trebeck ve Baker, 2021: 39). Dolayısıyla ekonomik araştırmalar vesilesiyle; kamu harcamalarının çocuklar üzerindeki etkilerinin analizine yönelik değerlendirmeler yapılarak, politikalar çocuklar lehine bir yapı kazanmalıdır. Politikaların hayata geçebilmesi için bütçeleme süreçlerinde katılımcı bir yaklaşımla beraber kaynak tahsisinin de artırılması gerekmektedir. Çocukları ekonomik güçlüklerden koruyacak mekanizmalar tasarlanarak, bütçe oluşturma süreçleri daha demokratik bir hale getirilmelidir (Muchabaiwa, 2010: 113-115).

4. Çocuk Haklarına Duyarlı Bütçeleme: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği

Çocuk hususu tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de üst politik metinlerde, gerek sosyal devlet anlayışı gerek taraf olduğu uluslararası anlaşmalar gereği yer almaktadır. Buna göre 11.Kalkınma Planı'nda çocuklara yönelik sosyal politikaların artırılması gerekliliği huzurlu bir toplum ve sürdürülebilir bir kalkınmanın temeli olarak görülmüştür. Bunun haricinde dezavantajlı grupları gözeten politikaların üretilerek, çocukların karar alma süreçlerinde yer alması gerekliliği vurgulanmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019). 5217 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda da belediyelerin yetki ve sorumlulukları arasında çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetlerin yürütülerek, geliştirilmesi yer almaktadır. Söz konusu politika metinleri doğrultusunda Ankara Büyükşehir Belediyesi de 2020-2024 Stratejik Planı'nda sosyal belediyeciliğin geliştirilmesi gerekliliği altında çocuklara yönelik faaliyetler tanımlamıştır. Ayrıca aile, çocuk ve gençlere yönelik faaliyet alanları altında da çocuklar için sunulacak yerel kamu hizmetlerine yer vermiştir (Çocuk merkezleri, danışmanlık merkezleri, çocuk evleri gibi. Bkz: Tablo 3) (T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2019).

Tablo 3: Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde Çocuklara Duyarlı Yerel Hizmetler

Hizmet Binaları

- Ankara Sokaklarında Çalışan Çocuklar Merkez
- Çocuk Gündüz Bakım Ev
- Çocuk Klüpleri Ve Gençlik Merkezleri
- Çocuk Koruma Evi
- Çocuk Etkinlik Merkezleri

Mobil Uygulamalar

- Çocuk Meclisi Başvuru Formu
- Çocuk Gündüz Bakım Evi Başvuru Formu
- Okul Öncesi Eğitimi Başvuru Formu

Çocuğa Duyarlı Faaliyetler

- Sosyal yardım alan ailelerin çocuklarının YKS ve KPSS gibi sınav ücretlerinin karşılanması
- Sosyal yardım alan ailelerin çocuklarının servis ödemesinin gerçekleştirilmesi
- Çocuk gündüz bakım evinde görev yapan personele seminer verilmesi

Çocuk Meclisi

Kaynak: (T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2019; T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi: 2022a; T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2022c)'den yazarlar tarafından oluşturulmuştur

İç paydaş anketlerine bakıldığında Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin en başarılı bulunan iki hizmeti cenaze (%66) ve itfaiye hizmeti olmuş (%64), en başarısız iki hizmeti ise otopark (%34) ve tarımsal destek/kırsal alan hizmetleri (%27) olmuştur. Çocuklara yönelik hizmetleri de kapsayan sosyal hizmetler (%47 başarılı) bu kapsamda Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde en başarılı bulunan hizmet alanlarından birisidir. Ankara Büyükşehir Belediyesi çocuk özelinde performans göstergeleri belirlemekle beraber çocuklara yönelik daha fazla performans göstergesi belirlenmesi politikaların çocuk perspektifi kazanabilmesi açısından önem arz etmektedir (Bkz: Tablo 4).

Tablo 4: Ankara Büyükşehir Belediyesi Çocuklara Yönelik Performans Göstergeleri (2021-2023)

Gösterge	Ölçü	2021	2022	2023
Sokakta çalışan çocuklar merkezi faaliyetleri ile sokakta çalışan çocuk sayısını azaltmak	Kişi	683	680	670
Dar gelirli ailelerin çocuklarını sünnet ettirmek ve sünnet organizasyonu düzenlemek	Kişi	0	2023	2024
Psikolojik danışmanlık merkezinde danışmanlık hizmeti alan aile, çocuk, yaşlı ve engelli sayısı	Kişi	12.697	11.000	11.500
Gençlik merkezleri ve çocuk kulüpleri sayısı artış	Adet	14.860	15.500	17.000

Kaynak: (T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2022d).

Çalışmada Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin çocuklara yönelik yaptıkları harcamaları belirleyebilmek adına bütçe belgelerinde çocuklar için tanımlanmış oldukları faaliyetlerin kurumsal karşılığına bakılarak hangi başkanlığın bu faaliyeti üstlendiği Tablo 5'de gösterilmiştir. Burada amaç bütçe belgelerinde çocuklara yönelik harcama yapan birimlerin belirlenerek bütçe içerisindeki payının tespitidir (T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2022b). Burada spesifik olarak çocuk harcamalarının yanında kadınlara yönelik yapılan harcamalar da ele alınmıştır.

Tablo 5: Bütçe Belgelerinde Çocuklar İçin Ayrılan Payların Kurumsal Resmi

4. Ekonomik İşler ve Hizmetleri	Fen İşleri Dairesi Başkanlığı Kırsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı İşletme Ve İştirakler Dairesi Başkanlığı
7. Sağlık Hizmetleri	Genel Sağlık, Hastane Hizmetleri ve Gıda Laboratuvarı Hizmetlerinden Oluşan Sağlık Hizmetleri
8. Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı Kültür ve Sosyal Dairesi Başkanlıkları
10. Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, Kadın ve Aile Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Kaynak: (T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2022b).

Bu yapılanma doğrultusunda Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde, Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı; çocuk evlerinden, çocuklara yönelik koruyucu ve önleyici tedbirler almaktan ve sokakta çalışan çocukların topluma kazandırılmasından sorumludur. Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı; çocuk oyun alanlarından, Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı da çocuk klüplerinden sorumludur. Dolayısıyla kurumsal yapılanmada bütçe belgelerine göre bu 3 daire ön plana çıkmaktadır(T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2022b).

Tablo 6: Bütçe Giderlerinin Kurumsal Sınıflandırılması (2019-2021)

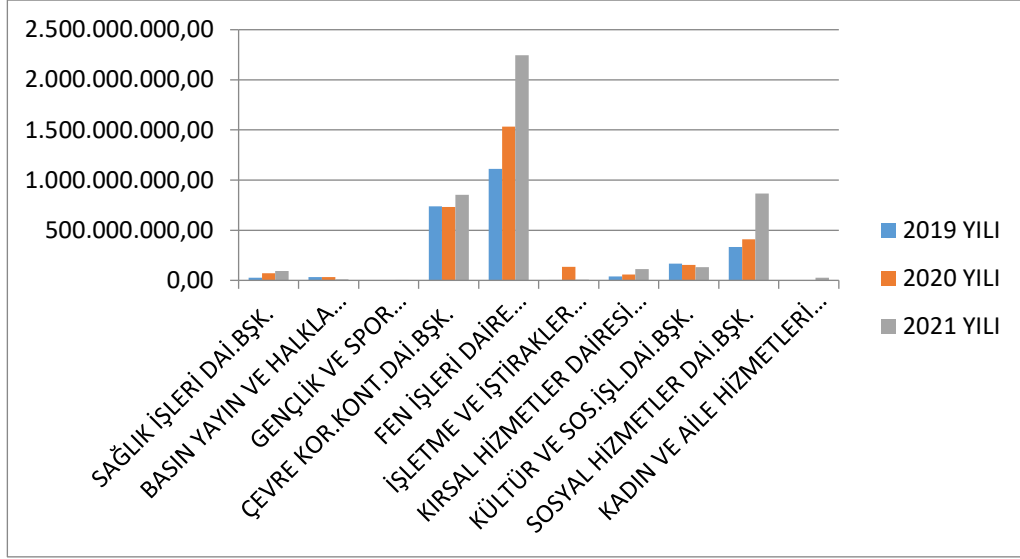
	2019 YILI	2020 YILI	2021 YILI
Basın Yayın ve Halkla İliş. Dai. Baş.	31.769.970,92	31.797.166,62	11.487.754,75
Çevre Kor.Kont.Dai.Bşk.	738.120.404,76	732.214.656,79	852.877.259,14
Fen İşleri Daire Başkanlığı	1.112.693.395,46	1.533.281.679,98	2.243.819.109,65
Gençlik ve Spor Hizm. Dai. Başk.			4.777.247,87
İşletme ve İştirakler Dai.Bşk.	5.325.951,15	133.741.859,74	6.672.444,04
Kadın ve Aile Hizmetleri Dai. Bşk.	0,00	0,00	25.185.083,70
Kırsal Hizmetler Dairesi Başk.	38.553.709,20	59.038.282,76	111.148.345,18
Kültür ve Sos.İşl.Dai.Bşk.	167.871.051,61	153.492.056,91	133.129.631,69
Sağlık İşleri Dai.Bşk.	25.458.656,44	72.331.925,07	94.495.012,92
Sosyal Hizmetler Dai.Bşk.	332.370.546,57	409.824.063,78	866.755.139,66
GİDERLER TOPLAMI*	5.028.198.003,75	5.679.649.184,92	7.680.062.726,75

Kaynak: T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2021).

(*Giderler toplamı ilgili yıl içerisindeki tüm kurumların toplam giderlerini yansıtmaktadır. Bu tabloda yalnızca çocuklara yönelik faaliyet üreten birimlerin bütçelerine yer verilmiştir)

Bütçe içerisindeki paylara bakıldığında en fazla payı Fen İşleri Daire Başkanlığı ve Çevre Koruma Kontrol Daire Başkanlığı almaktadır. Yukarıda bahsi geçen çocuk hususunda doğrudan sorumluluk yüklenmiş üç daire başkanlığının payı 2021 yılı bütçesine oranlandığında Kültür Ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı %1.73, Çevre Koruma Kontrol Daire Başkanlığı %11 ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı %11.2'sini almaktadır. Tüm birimler dikkate alındığında bütçeden en fazla payı alan başkanlık Fen İşleri Daire Başkanlığı ve Mali Hizmetler Dairesi Başkanlığı'dır. Örneğin 2021 yılında Fen İşleri Daire Başkanlığı bütçenin %29'unu almaktadır.

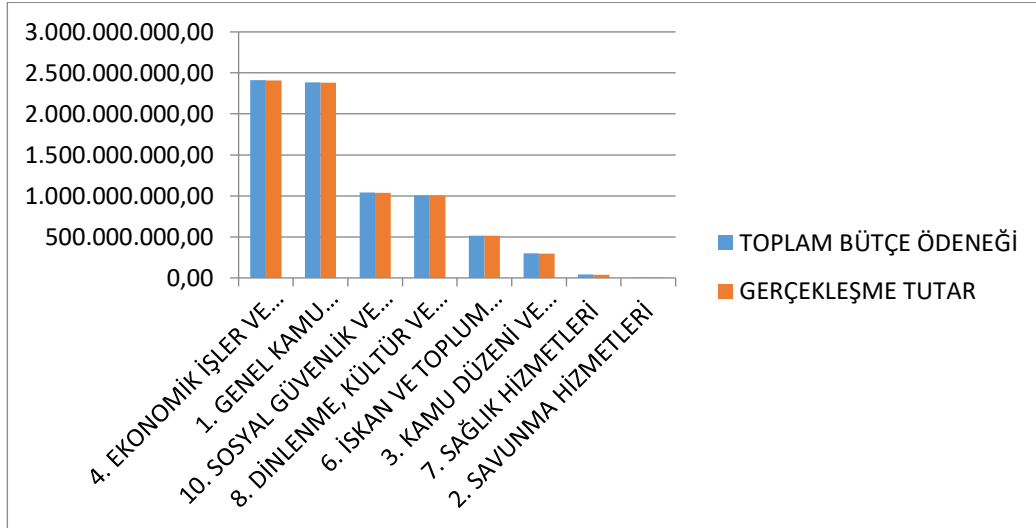
Grafik 1: Çocuklara Yönelik Faaliyet Üreten Kurumların Bütçedeki Payı (2019-2021)

Kaynak: (T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2021)'den yazarlar tarafından oluşturulmuştur

2021 senesi bütçe kesin hesaplarında çocuklara yönelik faaliyetler, bütçe giderleri ve ödenekler tablosu baz alınarak yapılmıştır. Fakat burada belirtilmesi gereken husus; çocuklara yönelik yapılan harcama kalemlerinin ayrıntılı ve tek tek görülebilmesinin bütçenin hazırlanma teknikleri gereği kolay olmamasıdır. Örneğin çocuklara yönelik yapılan bir faaliyet genel faaliyet tanımında yer alarak başka birimlerin bütçe kalemlerinde de yer bulabilir.

Grafik 2: 2021 Mali Yılı Gider Bütçesi Fonksiyonel Sınıflandırma Bazında

Kaynak: (T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2022b)'den yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Fonksiyonel bazda bakılan Ankara Büyükşehir Belediyesi mali gider yılı bütçesine göre ödenekler aşılmamakla beraber en fazla payı "Ekonomik İşler ve Hizmetler" ile "Genel Kamu Hizmetleri" almıştır. Belirtildiği üzere çalışmada çocuklara yönelik faaliyetlerin tanımlandığı birimler (daire başkanlıkları) dikkate alınarak bütçedeki payına bakılmıştır. Fakat bütçede doğrudan çocukla ilgili ayrılan paya Tablo 7'de yer alan iki gider çeşidinde rastlanmıştır. Özellikle kadınların hane içi bakım yükümlülükleri dikkate alındığında kadının istihdama katılabilmesi bakımından son derece

önem arz eden kreş ve bakım evlerine daha fazla pay ayrılması gerekmektedir. Fakat bu, çocuklara yönelik tespit edilen nadir bütçe kalemlerinden bir tanesidir. Diğer kalemlerde, bütçe teknikleri gereği, fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırmaya göre ancak faaliyet tanımı kapsamında bir çıkarımda bulunulabilmektedir.

Tablo 7: 2021 Yılı Bütçe Giderleri Ve Ödenekler Tablosunda Doğrudan Ayrılan Kalemler

Fonksiyonel Kod	Gider Çeşidi	Tutar
8. Dinlenme, Kültür Ve Din Hizmetleri	Atatürk Orman Çiftliği	6.500.000,00
	Atatürk Çocukları Parkı (1.Etap) Yapım İşi	
4. Ekonomik İşler Ve Hizmetleri	Çocuk Kreş Bakım Ve Oyun Evleri	600.000,00

Kaynak: (T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2022b).

5.Sonuç

Sosyal bütçeleme çatısı altında sınıflandırılabilir ÇHDB için öncelikle devlet bütçesinin sahip olması gereken bazı özellikler bulunmaktadır. Şeffaflık, hesap verilebilirlik, verilere erişim gibi sıralanabilecek söz konusu temel özellikler olmaksızın herhangi bir devlet bütçesinde dezavantajlı gruplara yapılan harcamaların gözlemlenmesi mümkün değildir. Bunun için herkesin bütçe okur yazarlığının olmayacağı gerçeğinin göz önüne alınarak bütçelere ek olarak yayınlanacak vatandaş bütçeler önem kazanmaktadır. Görseller ve tablolarla zenginleştirilmiş bütçe harcamalarının gösterildiği belgeler hiç kuşkusuz vatandaşın vergilerinin nerelerde değerlendirildiğinin anlaşılması adına oldukça önemlidir. Fakat bu çalışmanın uygulama örneğinde görüldüğü gibi bir bütçe belgesine bakıldığında doğrudan yapılan harcamaları tek bir kalemde görme olanağı bulunmamaktadır. Bu sebepten dolayı da bütçelere ek bilgilendirici ve anlaşılması kolay dökümanların hazırlanması vatandaşın bilinçlenmesi bakımından dikkatle ele alınması gereken bir husustur. ÇHDB, halka en yakın hizmet birimi olması sebebiyle yerel yönetimlerin çok daha etkin politikalar üretebilecekleri bir alandır. Sorunların yerinde tespiti kamu harcamalarının da önceliklendirilmesi bakımından faydalı olacaktır. Fakat bu süreç çok paydaşlı bir süreçtir. Sadece yerel yönetimler değil beraberinde merkezi yönetim, STK, medya, akademi gibi paydaşların süreçlerde yer alması politika üretiminin güçlenmesine vesile olacaktır. Bir konunun sorun olduğunun tespiti için verilere ihtiyaç bulunmaktadır. Dolayısıyla verilerin dezavantajlı kesime duyarlı olarak üretilmesi maliyetli ve zahmetli bir süreç olsa da gerçekleşebilmesi adına çaba sarfedilmesi gerekmektedir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin çocuklara yönelik yerel kamu hizmetleri özelinde resminin çekilmeye gayret edildiği bu çalışmada şu bulgulara ulaşılmıştır:

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin bir takım güçlü yönleri vardır. Bunlar; bütçe belgelerinin ulaşılabilir ve güncel olması, sosyal belediyeciliğin uygulanması, katılımcı süreçlerin gelişimi bağlamında çocuk meclisi, çocuk klüpleri, çocuk etkinlik merkezleri açılması, çocuklara yönelik faaliyetlerin tanımlanmış olması ve bütçenin etkin kullanımınıdır. Bununla beraber bütçe belgeleri incelendiğinde şu önerileri geliştirmek mümkündür:

- Çocukla ilgili tanımlanan faaliyetlerin yer aldığı birimlerin/başkanlıkların bütçe payları artırılabilir.
- Çocuk kreş ve bakımevlerine ayrılan pay diğer kalemlere nazaran oldukça düşük olduğundan pay artırılabilir.
- Özellikle kadınların hane içi bakım yükümlülüklerinin hafifleyebilmesi adına belediyenin sunacağı kreş ve bakım imkanları artırılabilir.
- Kurumsal yapılanma manasında çocuklar için ayrı birimler oluşturulabilir. (Çocuk hizmetleri kurumsal yapılanmada kadın ve aile hizmetlerinin altında yer almaktadır)
- Çocuk ve kadınlara yönelik verilen eğitim faaliyetleri artırılabilir
- Çocuklara yönelik spesifik faaliyet tanımları yapılabilir

Bütçeler hazırlanırken, insan haklarına duyarlı bir yapı kazanmasının sağlanması gerekmektedir. Çalışma özelinde mali süreçlerde çocuklara öncelik verilerek, eşitsizliklerin daha da derinleşmemesi için gerekli adımlar atılmalıdır. Bu süreçte bütçe verilerinin şeffaf ve hesap verilebilir olması çocuklara yönelik faaliyetlerin bilinmesine ve izlenebilmesine olanak tanıyacak bir faktördür. Çocuklara yönelik harcamaların ayrıştırılabilmesi, sorunlarının tespitini kolaylaştırabilir. Bu noktada veriler doğru toplanmalı, süreçte paydaşlarla beraber kapsayıcı bir yaklaşımla hareket edilmelidir. Çocukların kendileriyle ilgili politikalar üzerine düşüncelerini ifade edebileceği ortamların oluşturularak, mali süreçlerde onlara da söz verilmesi, tüm bütçe döngülerine çocuk haklarına duyarlı bir bakış açısının entegre edilmesi ve küresel ortaklıkların önemsenmesi çocuk haklarına duyarlı bir bütçeleme için atılması gereken adımlardandır. Unutulmamalıdır ki çocuklara yönelik hizmetler (sosyal koruma, eğitim, sağlık vb.) ancak devlet bütçeleri vesilesiyle hayata geçebilir. Bu sebepten yerel yönetimlerin bilgi, kaynak ve kapasite eksikliklerinin ivedi bir şekilde tamamlanması gerekmektedir.

Kaynakça

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu. (2004). Kanun Numarası: 5216, Kabul Tarihi: 10/7/2004 Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 23/7/2004 Sayı: 25531 Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt: 43. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>

Cavalca PG, Ejrnæs, M. ve Gørtz, M. (2022). Trading off Fiscal Budget Adherence and Child Protection. *PLoS ONE*, 17(3): e0261664. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0261664>

Crop. (2016). Social Budgeting. <https://www.crop.org/storypg.aspx?id=291&MenuNode=634008011459347800&zone=36>

Deles, P., Mendoza, R. ve Vergara, G. (2010). Social Budgeting Initiatives and Innovations: Insights Using a Public Finance Lens. Mimeo. UNICEF.

Gore, R. (2010). UNICEF-EC Child Rights Toolkit Chapter on Social Budgeting. UNICEF. [https://childimpact.unicef-irc.org/documents/view/id/78/lang/78_gore\(1\).pdf](https://childimpact.unicef-irc.org/documents/view/id/78/lang/78_gore(1).pdf)

Jacob, J. F. (2020). Child Responsive Budgeting as a Public Finance Management Tool: A case of Karnataka, India. Tax and Transfer Policy Institute, Working Paper: 14.

Lundy, L., Orr, K. ve Marshall, C. (2020). Children's Rights Budgeting and Social Accountability: Children's Views on Its Purposes, Processes and Their Participation. *Global Campus of Human Rights Journal*, 4(1), 91-113.

Marshall,C., Lundy, L. ve Orr, K. (2016). Child-Participatory Budgeting. Centre for Children's Rights at Queen's University Belfast. <https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/child-participatory-budgeting-report-with-sweden-logo-id-5010.pdf/>

Mollaun, A. (2022). Child Responsive Budgeting: Why Australia Needs to Put Children Front and Centre in Policymaking. *The Policymaker*. <https://thepolicymaker.jmi.org.au/child-responsive-budgeting-why-australia-needs-to-put-children-front-and-centre-in-policymaking/>

Muchabaiwa, B. L. (2010). Gender-Sensitive and Child-Friendly Budgeting in Zimbabwe. In McNeil, M., & Malena, C. (Eds.), *Demanding Good Governance: Lessons from Social Accountability Initiatives in Africa* (109-135). Washington: World Bank Institute.

Muchabaiwa, B. L. (2013). *Child Responsive Budgeting in South Sudan. A Guide for Policy Makers and Child Focused Organizations*. Ministry of Gender, Child and Social Welfare, Humanitarian Affairs and Disaster Management. Government of the Republic of Sudan. https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/2014_save_the_children_booklet1.pdf/

OECD. (2021). *Measuring What Matters for Child Well-being and Policies*. <https://www.oecd.org/wise/Measuring-What-Matters-for-Child-Wellbeing-and-Policies-Policy-briefJuly-2021.pdf>

Pad, Y. (2022). Tracking the Budget for Children. BusinessWorld. <https://www.bworldonline.com/opinion/2022/12/18/493728/tracking-the-budget-for-children/>

Scottish Parliament. (2022). Theory of Change for Making Children's Rights Real: Brief Interactive Report. Making Children's Rights Real. <https://www.outnav.net/view-live-report/g/vccBvUveSxoGUWSKegtYSOQcWCE0pp68#backgroundSlide>

T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2019). 2020-2024 Stratejik Planı. Ankara. <https://www.ankara.bel.tr/files/2022/04/06/c2dd96f266679134a44d544972fd36dc.pdf>

T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2021). 2021 Yılı Mali Tabloları. <https://www.ankara.bel.tr/dokumanlar/saydamlik-ve-hesapverilebilirlik/mali-raporlar-tablolar/2021-yili-mali-tablolari>

T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2022a). Çocuk Hizmetleri. <https://www.ankara.bel.tr/kadin-ve-aile-hizmetleri/cocuk-hizmetleri>

T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2022b). Bütçeler. <https://www.ankara.bel.tr/dokumanlar/saydamlik-ve-hesapverilebilirlik/stratejik-yonetim-araclari/butceler>

T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2022c). Stratejik Yönetim Araçları. <https://www.ankara.bel.tr/dokumanlar/saydamlik-ve-hesapverilebilirlik/stratejik-yonetim-araclari>

T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2022d). 2023 Mali Yılı Performans Programı. <https://s.ankara.bel.tr/files/2023/01/10/13d73f967d3330491475f2dedc5f9c02.pdf>

The UN Convention on the Rights of the Child (UNCRC). (1990). <https://www.unicef.org.uk/what-we-do/un-convention-child-rights/>

Trebeck, K. ve Baker, A. (2021). Being Bold: Building Budgets for Children's Wellbeing. Children in Scotland, Cattanaach and the Carnegie UK Trust. <https://www.cattanaach.org.uk/media/1490/beingbold-report.pdf>

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023). https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Planı-2019-2023.pdf

UN. (2014). Towards Better Investment in the Rights of the Child. Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Human Rights Council. Twenty-eighth session. Agenda items 2 and 3.

UNDP. (2021). Analysis of Child-Focused Budgets and Expenditure in the Social Sectors in Mongolia. <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-05/Final-Analysis%20of%20Child%20Focused%20Budgets%20and%20Expenditure%20in%20the%20Social%20sectors%20in%20mongolia%20Report.pdf>

UNICEF. (2010). A Guide to Advancing the Rights of Children, Women and Poor Families Through Better Public Finance Policies. Social and Economic Policy Working Paper. https://childimpact.unicef-irc.org/documents/view/id/69/lang/69_Guide_to_advancing_the_rights_of_children%2c_women_and_poor_families.pdf

UNICEF. (2011). Child Rights and Governance Roundtable Report and Conclusions. https://www.unicef-irc.org/research/pdf/crandg_report_eng.pdf

UNICEF. (2017). UNICEF's Engagements in Influencing Domestic Public Finance for Children (PF4C) A Global Programme Framework. <https://www.childrenandaids.org/sites/default/files/2018->

[11/UNICEF's%20engagements%20in%20influencing%20domestic%20public%20finance%20for%20children%20\(PF4C\)%20-%20A%20global%20programme%20framework.pdf](https://www.unicef.org/sites/default/files/2019-12/UNICEF-Child-Participation-in-Local-Governance.pdf)

UNICEF. (2019). Child Participation in Local Governance. A Unicef Guidance Note Public Finance and Local Governance (PFLG) Social Policy. <https://www.unicef.org/sites/default/files/2019-12/UNICEF-Child-Participation-in-Local-Governance.pdf>

UNICEF. (2022a). Social Policy and Local Governance Finding Lasting, Local Solutions for Governance Challenges. <https://www.unicef.org/social-policy/local-governance>

UNICEF. (2022b). Child Friendly Cities Initiative. <http://childfriendlycities.org/practice-examples/>

CHILDREN'S RIGHTS RESPONSIVE BUDGET IN LOCAL GOVERNMENTS: THE CASE OF ANKARA METROPOLITAN MUNICIPALITY

Extended Abstract

Future generations, namely children, should be properly taken into account in all state institutions. As a result, both legal and financial texts should respect children and their rights. Local governments can better assess the needs of children in the area because they are the closest service unit to the general population. In order for the next generation to grow up better, local governments must adopt a child-friendly budget strategy, which is both achievable and necessary. Additionally, as the use of a participatory approach in budgeting procedures is crucial for identifying requirements, it could result in an improvement in children's welfare levels.

To establish a child-responsive budgeting system in local governments, first and foremost, local governments must have a child-friendly framework. A child-friendly city is one that caters to the requirements of children. Financing is required for this to happen. The financial link between child-friendly budgeting and a child-friendly city is also demonstrated here. Disaggregated data must be available in order to identify children's needs. Otherwise, determining the needs may be challenging. When all of these elements are merged, new budget-related aspects arise. These elements include a responsible and transparent budget framework. All budget cycles should be planned with a child-sensitive framework and a child-rights-responsive perspective. If all these are applicable, there are still some difficulties. These include the difficulty in accessing data and the fact that child expenses are not clearly visible due to budget processes. As a solution, some documents that citizens can understand (such as the citizen budget) can be published alongside the budget. Tracking expenses can be accomplished more readily in this manner.

Aim: The purpose of this study is to investigate the rights and services provided by local governments to children, who are the future's architects.

Method: In this study, by using the document analysis technique, the budget documents of the Ankara Metropolitan Municipality were examined and the place and position of the children in the budget were tried to be understood.

Findings: According to the findings of the study, Ankara Metropolitan Municipality defined various activities and purposes for children and allocated a share in the budget accordingly. However, the fact that the expenditures are made under the name of social security and social assistance services creates difficulties in determining the specific expenditures for children. This is due to budgetary techniques.

Conclusion: Because the CRRB is the closest service unit to the public, local governments can design far more effective policies in this area. Identifying problems on the moment will also help with prioritizing public expenditures. This, however, is a multi-stakeholder process. Involving stakeholders such as central government, non-governmental organizations, the media, and academics in the processes will increase policy formulation.

The following conclusions were reached in this study, which attempted to paint a picture of the Ankara Metropolitan Municipality, the study's subject, in terms of local public services for children. Ankara Metropolitan Municipality offers several advantages. These include: accessible and up-to-date budget documents, social municipality implementation, the establishment of children's councils, clubs, and activity centers in the context of the development of participatory processes, the definition of activities for children, and the effective use of the budget. However, after reviewing the budget documents, the following proposals can be made:

- The budget shares of units/presidencies engaging in child-related activities can be increased.

- When compared to other items, the share allocated to kindergartens and nursing homes is rather low, and the share can be increased further.
- The municipality's nursery and care chances can be expanded in order to alleviate domestic care obligations, which are one of the main reasons why women are unable to work in Turkey.
- In terms of institutional structure, separate units for children can be developed. (For example, the Department of Women and Family Services. Because child services are part of the women's and family services institutional system)
- Educational opportunities for children and women can be expanded.
- Children's activity definitions can be created.

When developing budgets, it is critical to ensure that they have a human rights-sensitive structure. Children should be prioritized in financial procedures in order to prevent additional inequities. The transparency and accountability of budget data is a factor in this process that will allow the activities for children to be known and monitored. Separating spending for children might help to identify their problems. At this phase, data should be collected accurately, and an inclusive strategy should be implemented in collaboration with the process's stakeholders.
